

HEEMKUNDE-KRING
'AMALIA VAN SOLMS'

Baarle-Hertog-Nassau

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms' stelt zich ten doel zich actief bezig te houden met het erfgoed van onze gemeenten met de bedoeling:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle uit vroegere tijden te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens vast te leggen voor het nageslacht.

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit de historie van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen in de ruimste zin des woords.

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms'
'HEEMHUIS'
Kerkstraat 4
2387 Baarle-Hertog

Bank: 10.38.94.969 Rabobank Baarle-Nassau
789-5615466-57 BAC Baarle-Hertog

Overname van artikelen of gedeelten ervan uit deze publikatie is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur.

Nieuwsbrief

Heemkunde-Kring "Amalia van Solms"

Baarle Hertog-Nassau

verschijnt 4x per jaar

Redactie: Jos Jansen, Herman Janssen, Fons Raeijmaekers, Antoon van Tuijl en Ed Ragas (coördinator)

Redactieadres: Het Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog

9e jaargang no.2

juni 1994

INHOUD:

Voorwoord	A. Jacobs	41
Van de redactietafel		42
50 jaar bevrijding (2)	Piet van der Flaas	44
30 jaar geleden (12)	A. Raeijmaekers	50
Een stukje dagboek (10)	br. G. van der Linden	58
Arme Amalia (12)	A. van Tuijl	63
550 jaar Ulicoten		66
Merkwaardigheden (1)	A. van Tuijl	74
Mededelingen		77

Leden opgelet!

**zaterdag 13 augustus a.s.
Lokale Heemdag**

Voorwoord

Op Hemelvaartsdag stond Ulicoten in het middelpunt van de belangstelling. Op deze dag, 12 mei 1994, was het 550 jaar geleden dat Ulicoten voor het eerst vernoemd werd. Op 12 mei 1444 werd in Ulicoten een beneficie gesticht wat vastgelegd werd in een stichtingsacte. In deze acte wordt voor het eerst melding gemaakt van 'Ulecoten'. Volop reden om dit uitbundig te vieren. De werkgroep Ulicoten heeft dit op een geweldige wijze aangepakt en er een prachtige herdenking en viering van gemaakt. Verderop treft u een uitgebreid verslag van de festiviteiten aan. Een compliment is voor deze actieve werkgroep en natuurlijk hun helpers zeker op zijn plaats. Werkgroep Ulicoten bedankt.

Met deze viering presenteerde onze vereniging het jaarboek 1994, geheel gewijd aan Ulicoten. Het eerste exemplaar van het boek met als titel 'Tussen Bollekens en Bremer' werd in de Bernarduskerk aangeboden aan onze gastheer pastoor Van Haperen. Ook burgemeester Hendrixx, deken Kuijten en pater Fons Geerts kregen een exemplaar aangeboden. Met behulp van onze sponsors was het boek voor iedereen bereikbaar en het staat nu wel in elke Ulicotense boekenkast. Het is nu zo goed als uitverkocht. Ook de redactieraad verdient een pluim voor de uitgifte van dit bijzondere jaarboek. Zij hebben er veel tijd en energie ingestopt om dit te realiseren. Het is hen samen gelukt en het resultaat hebben we gezien. Redactieraad mede namens de Ulicotense gemeenschap hartelijk dank voor dit jaarboek.

Vele leden van onze kring waren in Ulicoten present om de herdenking en viering mee te maken. Er zijn echter ook leden die momenteel met de renovatie van de bijgebouwen bezig zijn. De slopers hebben hun best gedaan, de vaklieden ook. Het dak van het 'kolenhok' is intussen vernieuwd en nu worden er plannen gemaakt voor de brandweergarage. Hopelijk kunnen we ook dit voor de vakantie afwerken, zodat in september de ruimtes beschikbaar zijn voor de viering van 'vijf jaar Heemhuis'.

Verder staan er nog een aantal interessante activiteiten op het programma die u ook in deze nieuwsbrief zult tegenkomen.

Nu de vakantie al weer bijna voor de deur staat wens ik iedereen een prettige vakantie toe en hoop u tegen te komen op een van onze activiteiten.

Met vriendelijke heemgroeten,

Ad Jacobs, uw voorzitter

Van de redactietafel

Dit nummer had oorspronkelijk begin mei moeten verschijnen. De mei-maand was echter een drukke maand voor onze kring vanwege het 550-jarig bestaan van Ulicoten. Deze vertraging heeft gelukkig ook een bijkomend voordeel, we kunnen meteen al eens terugblikken op de viering van 550 jaar Ulicoten. We staan er dan ook uitgebreid bij stil d.m.v. een verslag en een fotoreportage van Jac van Leijsen.

In verband met de naderende viering van 50 jaar bevrijding krijgt u het tweede artikel van Piet van der Flaas aangeboden. Het vervolg zult u aantreffen in het volgende nummer dat we zullen laten verschijnen vóór 10 september, wanneer de eerste herdenking in het kader van 50 jaar bevrijding zal plaatsvinden.

Een compleet nieuwe rubriek is 'Merkwaardigheden', een rubriek waarin merkwaardigheden uit ons heemkundig werkgebied zullen worden voorgesteld. De eerste keer aandacht voor een oude waterput die per ongeluk werd gevonden.

Graag wil de redactie de leden aansporen de pen eens ter hand te nemen en ook eens iets toepasselijks te schrijven over, Baarle, families, natuur, oudhedem, enz. Piet van der Flaas geeft het goede voorbeeld, wie volgt?

Veel leesplezier en prettige vakantie,

De redactie

50 jaar bevrijding (2)

De bevrijding der beide Baarles

Piet van der Flaas

In de nanacht van een op twee oktober 1944 was een Poolse patrouille van vier man sterk op terugtocht naar hun eigen linie. Ze hadden de gehuchten Gorpeind, Eikelenbosch, Hoogeind, Heimolen en een gedeelte van de Tommel bezocht en stonden net op het punt de schouwloop over te steken toen ze een gedaante voor zich zagen. Ze roken een bepaalde geur. De voorste man stak een hand omhoog, sloop naar voren, net toen de Duitser zijn broek omhoog trok. Hij schoot met zijn geluidloze karabijn in zijn nek. De Duitser stuikte voorover in het riet. Men zocht zijn zakken na op papieren (identiteitsbewijs), knipte zijn metalen plaatje met persoonsgegevens af. Men nam tevens zijn Valschermjagersgeweer mee samen met zijn kijker. Deze Duitser was net van plan geweest om in een hoge boom te klimmen om vanuit die positie enkele Poolse officieren uit te schakelen. Ze waren dicht bij hun eigen linie, werden aangeropen voor het wachtwoord dat die nacht 'border' luidde. Ze werden met een jeep naar Merksplas gebracht waar ze een uitgebreid verslag deden van hun patrouille.

VERSTERKINGEN

Dit rapport en andere verslagen van andere verkenningsgroepen spraken van de aankomst van minstens twee nieuwe strijdgroepen, de Kampfgruppe Steiner en het Hermann Goering Opleidingsregiment. Twee eenheden die hun mannetje zouden staan. Een groep verkenner was bijna het haasje geweest toen vlak bij hen een batterij 88mm kanonnen een spervuur afgaf richting Merksplas. De groep had zich bliksemsnel ter aarde geworpen en was verdoofd geweest gedurende de rest van hun tocht.

De Canadese generaal Crear was ernstig ziek naar Engeland overgevlogen en was vervangen door generaal Simmonds. Hij werd vergezeld door generaal Foulkes. Samen met Maczek, commandant van de Poolse Pantserdivisie, besprak men de te volgen aanvalsplannen. Maczek wees op de zware verliezen zowel aan manschappen als aan materieel (vooral tanks). De Canadezen zouden ten Westen samen met de 49e West Riding divisie een groot-

scheepse aanval opzetten richting Weelde Statie. Men had bij Turnhout een brug aangelegd die zeven ton kon dragen en hierover werden in diezelfde nacht alle Britse reservetroepen met hun complete uitrusting overgebracht naar het front.

Ook aan Duitse kant was er koortsachtig overleg. Generaal Von Zangen, bevelhebber van het 15e Duitse Legerkorps, had op het hoofdkwartier te Dongen samen met generaal Swalbe van de 719 Infanterie Division besloten tot het zenden van de Kampfgruppe Steiner (dit waren SS-mannen) en de Hermann Goeringgruppe. Deze laatsten waren ook geen katjes die men zonder handschoenen aan moest pakken. Heel de nacht hadden de Duitsers soldaten en materiaal aangevoerd. Over alle landwegen richting Baarle-Grens en Zondereigen liepen er honderden soldaten zwaar bewapend, steunend en zuchtend naar het front waar men bij aankomst zich onmiddellijk begon in te graven. Men camoufleerde de zaken. Hierin waren de Duitsers werkelijk perfectionisten. De meesten sliepen onmiddellijk in ondanks het sporadisch machinegeweervuur en het inslaan van granaten. Generaal Swalbe net terug uit Dongen wilde zich te ruste begeven op de 'Annahoeve' op het Gorp-eind toen hij bezoek kreeg van Freiherr Von der Heydte, overste van de para's die zo heftig gevochten hadden in Zondereigen. Ze bespraken bij een goed glas wijn de lopende zaken.

TEGENAANVAL

Men plaatste zware Tiger en Panther tanks bij o.a. de boerderij van de familie Vissers, een wat eenzaam gelegen stulp. Daar hadden zij een uitstekend schootsveld om iedere tank die het waagde de brug bij Meijvis over te steken uit te schakelen. Ook had men op de Zondereigensebaan een zwaar mobiel kanon geplaatst. Men legde tussen beide posities een telefoonverbinding aan. Men liet op twee oktober eerst acht Sherman-tanks en twee carriers over de brug komen, liet ze wat uitzwermen en vernietigde ze toen stuk voor stuk. Beurtelings schoten ze en elk schot was raak. Toen men dit voorval aan generaal Maczek meldde, sloeg hij met de vuist op tafel. Hij had in Zondereigen al achttien tanks verloren en nu deze tegenslag erbij. Intussen sloop Von der Heydte in de voorste linie langs zijn manschappen met sigaretten en chocolade. Klopte zijn mannen, die hem op handen droegen, op de schouder en knoopte hier en daar een gesprekje aan.

In de morgen van twee oktober zouden ze tot de aanval overgaan na deze morele opkikker. De Polen hadden net hun oorlogsrantsoen achter de kie-

zen toen een grote kudde koeien hun linie naderde. Toen ze echter goed keken, zagen ze dat de meeste koeien wel meer dan vier poten telden. Het waren de para's die achter de koeien schuilgingen om zodoende de Polen te verrassen. Hierop werd nu met van alles waarover men beschikte geschoten. Met deze list hadden ze geen succes, maar bracht zware verliezen toe aan de Duitsers zelf. Nu volgde en ene aanval de andere op. Soms kwamen de Duitsers door de eerste linie heen na zware man tegen man gevechten, maar werden daarna opgevangen door de Polen die zich verschanst hadden in de tweede linie. Ook de Poolse kanonnen mengde zich in deze strijd op leven en dood om deze zware Duitse tegenaanval te stuiten. De Duitse aanval werd ondersteund door zware Tiger en Panthertanks die vanachter boerderijen op de dichtsbijliggende gehuchten schoten. Ze werden hierin bijgestaan door kanonnen van allerlei kaliber. De Poolse artillerieswaarnemer in de kerktoren van Zondereigen kreeg het op gegeven moment knap warm. Om elf in de voormiddag werd de toren in brand geschoten. Eerst kringelde er wat rook uit de toren, maar even later sloegen de vlammen rondom naar buiten. De kerk brandde tot op de grond af. Enkele Polen konden alleen de heilige vaten en priestergewaden naar buiten brengen. Tegen die tijd luwde de strijd en trokken de Duitsers over de Schouwloop terug naar hun uitgangstellingen. Ze hadden zware verliezen geleden.

Intussen was een Engels verkenningsvliegtuigje aan de horizon verschenen. Het speurde naar Duitse tanks en kanonnen. Deze lichte verkenningsvliegtuigen verbleven dikwijls kort achter het front. Ze hadden niet meer dan een stuk weiland nodig om te starten en te landen. De waarnemer had stafkaarten bij zich en tekende hoog in de lucht alles in wat maar van belang kon zijn voor de artillerie. Wanneer de Duitsers dit frele geval hoog in de lucht, bijna stilhangend, zagen vliegen, wisten ze al dat weldra Engelse jagers zouden komen om te bombarderen.

Om 12.00 uur deden de Polen hun aanval. Echter door perfecte samenwerking van Duitse tanks en geschut liep deze aanval stuk met zware verliezen aan tanks en manschappen. Men riep de luchtmacht op om te komen ingrijpen. Weldra doken de Typhoons op de boerderij bij Vissers. Hauptmann Mager zat op de trap van de kelder van deze boerderij doodgemoedereerd zijn telefonisten bevelen te geven terwijl boven hem de hel losbarstte. De boerderij werd door de Poolse artillerie helemaal tot puin geschoten en door de Engelse Typhoons zwaar gebombardeerd. Ik heb vlak na de bevrijding

deze puinhoop bezocht en begrijp nog steeds niet hoe dit grote gezin er zonder kleerscheuren uit is geraakt. Het gezin telde twaalf personen!

De Duitse tank die zo succesvol was geweest, trok zich terug in de richting van de Tommel, zwaar gehavend met in zijn kielzog een pantserafweerkanon waarvan de bemanning omgekomen was. Ook de familie Vissers vluchtte richting Schaluinen, weg van deze hel. Ook een Duitse Tigertank die op het Gorpeind bij de familie Tuijelaars stond, werd er uitgeschakeld en heeft daar bijna een jaar gestaan. De schuren van de boeren, waarin de gehele graanoogst was opgeslagen, brandden helemaal uit. De Annahoeve brandde helemaal af.

Duitse Rode Kruiswagens reden af en aan om gewonden weg te voeren, o.a. naar de boerderijen van de families Aerts en Van Loon op het Gorpeind en Van der Vloet op de Heimolen. Na ontruiming leek het dikwijls op een abat-toir. De lichtgewonden werden weer terug naar het front gestuurd.

Ook het centrum van Baarle bleef niet gespaard. Eerst brandde het gemeentehuis op de Singel af, vervolgens Den Engel, toen electriciën Mol en Van Tilborg. Heel deze hoek brandde als een fakkel.

DE OORLOG KOMT DICHTERBIJ

Half september zag ik persoonlijk de eerste dode Duitsers. Een groep Duitsers kwam uit Baarle en gingen richting Chaam. Ze droegen grote trekzagen en enorme bijlen met zich mee. De zon scheen en ze zongen Duitse marsliedjes. De trekzagen die ze op hun schouders vervoerden, veroorzaakten onder het lopen een zekere flikkering. Dat trok de aandacht van twee Engelse jachtvliegtuigen. Die doken op de groep af en voordat de Duitsers beseften wat er aan de hand was, werden ze beschoten met alle boordwapens. Sommigen zagen kans in de sloot te duiken, anderen werden ter plekke doodgeschoten. Het gebeurde allemaal vlak bij mijn huis. De meesten van deze groep zouden geen marsliedjes meer zingen. Men hield een stafauto aan en even later kwamen er Rode Kruiswagens die iedereen richting Breda brachten. Minstens drie Duitsers waren gedood en enkele waren zwaar gewond.

Op 30 september verschenen achter 'de vijf boerderijen' aan de Bredaseweg zes zware kanonnen, getrokken door zes paarden met drie man per span. Ze reden een weide in gevolgd door enkele trucks. Snel werden kisten met granaten gelost en het vuren begon. Ik stond bij ons op zolder dit tafereel te be-

kijken. Zeven man per kanon met ontbloot bovenlijf begonnen te schieten aan een hels tempo van vier of vijf schoten per minuut. Ik keek naar de bosrand bij ons en daar stonden vijf of zes soldaten met bewapening. Aan hun houding te zien waren het deserteurs. Ze waren net de open vlakte aan het oversteken toen een motor met Feldgendarmen uit de richting Chaam verscheen. Ze reden via een dam in de sloot het groepje tegemoet, toen een paar van hen het vuur opende op de politiemannen. Die in het zijspan zat, zakte in elkaar. De bestuurder keerde zijn motor om en vloog dwars over de sloot de weg weer op. De deserteurs zonden hem nog enkele kogels achterna en hij reed als een gek richting Baarle. Het groepje soldaten stak snel de weg over en verdween aan de overzijde in het bos. Dit alles speelde zich in een paar seconden af. Na een kwartier geknald te hebben verdwenen de trucks en de kanonnen weer. De zweep werd weer over de paarden gelegd om elders hun werk te hervatten.

De fraaie Annahoeve op het Gorpeind. De foto dateert van ca. 1920. In 1944 ging deze fraaie boerderij bij de bevrijding van Baarle helaas verloren.

Ook op 30 september was ik bij dokter Govaerts om geneesmiddelen te halen voor mijn tweelingzus Martha. Ze was ernstig ziek en ze stierf toen ik bij de dokter was. Bij de dokter kwam een boerenkar de oprit oprijden. Er lag wat wat stro op de kar en daar lag een stervende man op de bodem. Hij heette Poels en kwam uit Merksplas en was 36 jaar oud. Zijn vader was bij hem. Hij was zwaar gewond aan zijn dijbeen en had er gangreen bij gekregen. Hij stierf terwijl ik er hulpeloos bij stond. Nooit zal ik die blik van zijn vader vergeten toen hij beseftte dat zijn zoon was overleden. Ook dokter Govaerts had het er moeilijk mee. Toen ik thuis kwam, was mijn zus overleden. Ik was samen met haar opgegroeid, had lief en leed met haar gedeeld. Mijn moeder was totaal van streek en toen verscheen generaal Swalbe ten tonele. De zusters Dominicanessen hadden mijn tweelingzus net afgelegd toen een Duitse stafauto met divisievlag en persoonlijke vlag het erf op kwam rijden. Er waren ook nog enkele Feldgendarmen bij hem. Hij kwam poolshoogte nemen om de volgende dag zijn intrek bij ons te nemen.

Noot:

1. Zie ook deel een van deze reeks 'de slag om Zondereigen' in Nieuwsbrief no.4 van 1993.

Bronvermelding: Jac Didden en M. Swarts, Op naar de Maas.

(wordt vervolgd)

30 jaar geleden (12)

A. (Fons) Raeijmaekers

Laatste nieuws: Televizier-ploeg komt naar Baarle!

Voor de Baarlese wielersfans hebben we groot nieuws.

Woensdag 1 april 1964 zal de ploeg van Kees Pellenaars op een oefentocht door Baarle komen.

De ploeg die momenteel in Breda in een trainingskamp is, zal die morgen om 9 uur aan haar dagelijkse oefentocht beginnen. Toch zal deze dag anders verlopen dan alle anderen. Het ligt nl. in de bedoeling van het noeste gemeentebestuur van Baarle-Nassau om renners en ploegleider een grootse hulding te geven. In het bijzonder natuurlijk onze Baarlese kampioen Rik Wouters.

De ploeg zal plm. half één arriveren. Voorop onze Rik Wouters in keurig trainingstenuue. Ploegleider Pellenaars sluit de stoet in een kleurige open sportwagen. Naast hem zit de populaire teenager zangeres Willeke Alberti, die nauw verwant is aan de wielersport (zij is verloofd met een broer van Peter Post).

Baarlenaren, die belangstelling voor de wielersport bezitten, worden in de gelegenheid gesteld met Pellenaars en renners kennis te maken.

Opening verharde weg Pineind-Klein Bedaf-Groot Bedaf

Bovengenoemde opening zal plaats vinden zaterdag 4 april 1964 om 3 uur 's middags door de Edelachtbare Heer Burgemeester van Baarle-Nassau. 's Avonds om 7 uur begint de dansavond o.l.v. het orkest The Flying Telstars en de zanger Tiny Adriaansen in een grote danstent.

Het feit dat hier vier huisgezinnen uit de winter-modder worden verlost en het grote belang voor zakenmensen en vooral voor vele eigenaren van landerijen, twijfelen we er niet aan of ze zullen door hun belangstelling tonen dank te brengen voor deze grote verbetering.

Streekbijeenkomst voor KVP te Ulicoten

Op donderdag 2 april 1964 zal in Ulicoten in café De Kort de eerste streek-

bijeenkomst voor de werkgroepen en KVP-besturen en overige belangstellenden uit de Cubar-dorpen worden gehouden.

Dit idee is gegroeid op de onlangs gehouden streekbijeenkomst van de KVP-besturen uit Chaam, Ulicoten, Baarle-Nassau, Alphen en Riel. De voorzitter van de Statenkring Breda, de heer Meeuwesen, wees er toen op, dat men nog steeds te weinig gebruik maakt om sprekers over een of ander onderwerp aan te trekken.

Baarlese jongerengemeenschap vertoont West Side Story

De Baarlese jongerengemeenschap is er in geslaagd de Baarlese jongeren NU een bijzonder film aan te kunnen bieden nl. West SideStory. Op zaterdag 18 april zal deze drie en een half uur durende cinemascope-film vertoond worden. De entreprijs is bijzonder laag gehouden.

Sterrenparade te Baarle-Nassau, een prachtig doel!

Op zaterdag 11 april wordt in het patronaat te Baarle-Nassau een grote Sterrenparade georganiseerd, waarvan de totale opbrengst ten goede zal komen aan de Stichting Bredase Radio-Omroep. Deze stichting stelt zich tot doel: het brengen van ontspanning e.d. aan langdurig zieke mensen. Met name de Bredase "Klokkenberg", waar meerdere honderden zieken gedurende meestal zeer lange tijd vertoeven, verheugt zich in de zorgen van genoemde Stichting.

Een aantal Brabantse "sterren" heeft reeds toegezegd aan dit prachtige plan gratis medewerking te zullen verlenen.

Baarle-Nassau heeft nu de eer de rij van showavonden te openen.

Postzegelruilbeurs te Baarle

Op zaterdagmiddag 18 april 1964, zal in de aula van de Eerwaarde Broeders in de Pastoor de Katerstraat een ruilbeurs voor postzegelverzamelaars worden gehouden. Deze ruilbeurs is voor iedereen toegankelijk. Een grote opkomst van verzamelaars uit Alphen, Chaam, Tilburg en Turnhout wordt verwacht. Het ligt in de bedoeling van de organisatoren deze ruilbeurs tot een maandelijks terugkerende gebeurtenis te maken.

De aula van de Eerwaarde Broeders is toegankelijk via de inrijpoort in de Molenbaan.

Missievrienden van Baarle

Op eerste en tweede Pinksterdag houdt onze Missienaakring haar jaarlijkse missietentoonstelling. Velen hebben hun werk al binnengebracht. Wij hopen dat, evenals in voorgaande jaren, uw belangstelling hiervoor weer even groot mag zijn. Laten we ook hopen dat dit voor vele meisjes een stimulans mag zijn, om ook voor onze Missienaakring te gaan werken.

Gouden Bruiloft te Baarle-Hertog

Op maandag 27 april 1964 viert het echtpaar J. Valgaeren-Remeijns de gouden bruiloft. De buurtbewoners zorgen voor een passende versiering.

Het programma is als volgt samengesteld:

10.00 uur: plechtige H. Mis in de St. Remigiuserkerk. Na afloop van deze H. Mis ontvangst op het gemeentehuis van Baarle-Hertog, waar het cadeau van de gemeente en de erewijn wordt aangeboden.

15.00 16.00 uur: receptie in zaal "Olympia", Molenstraat 53 te Baarle-Hertog.

16.00 uur: Aanbieding van het cadeau van de buurt door het feestcomité.

16.15 uur: tractatie aan de kinderen van de Molenstraat in café Olympia.

20.00 uur: serenade door de Harmonie "St. Remi".

In de diverse café-lokaliteiten in de Molenstraat is volop gelegenheid tot viering van dit gouden huwelijksjubileum.

Jaarverslag van verkennersgroep 'La Salle' Baarle-Nassau-Hertog

Het is gebruikelijk dat een jaarverslag omstreeks de jaarwisseling gegeven wordt. Bij de verkennersbeweging doet men dat op de feestdag van hun patroonheilige: Sint Joris.

Dit verslag beoogt een kort overzicht van de activiteiten en avonturen, die de jongens het afgelopen verkennersjaar hebben beleefd.

23 april 1963: Feestdag van Sint Joris, de patroonheilige. De dag werd geopend met een heilige mis, waarna vlaggenparade. 's Avonds gezamenlijke koffietafel, waarna het St. Joris-kampvuur plaatsvond. Onder het kampvuur werden enkele nieuwe verkenners en een patrouilleleider geïnstalleerd.

4 mei: Dropping van de kaderpatrouilles van Baarle en Chaam. Halverwege

de plaats van de dropping werd nog een bosbrand geblust. De jongens werden gelost op de Haldijk, vanwaar ze op kompas in een rechte lijn naar Ulicoten moesten lopen. Hier werd overnacht in het patronaat.

1 juni: Een heugelijke dag. De ouderwetse hoeden werden afgeschafd en daarvoor in de plaats kwamen de sierlijke baretten.

15 juni: De patrouilles namen deel aan de districtswedstrijden in Chaam.

29 juni: Wandelwedstrijd in Ulicoten; we wonnen de tweede groeps prijs.

Juli: Deze maand werd gebruikt voor de training van het aanstaande zomerkamp. Ook in deze maand volgden de oudste verkenners een zwemcursus in de zwemvijver bij de Paters van de H. Geest.

Augustus: Zomerkamp te Lierop (achter Helmond). Enkele hoogtepunten van dit technisch hoogstaand kamp waren: de patrouilleleidersdag; zij mochten voor een hele dag de "taak" van de staf overnemen; de tocht naar het oorlogsmuseum in Overloon; de Olympische dag; de oudersdag op zondag; de patrouilletocht, de patrouilles maakten zelfstandig een grote tocht van omstreeks 70 km. Bij thuiskomst bleken de tachtig pannekoeken, die de staf op houtvuur gebakken had te weinig; de dropping; de eigengemaakte kabelbaan en het traditiegetrouwe boevenspel.

12 oktober: De troep ging op bedevaart naar Meerseldreef.

20 oktober: Een grote feestdag. Sinds enkele jaren weer mochten we ons verheugen in de installatie van enkele welpen samen met hun leidsters. Het gehele district werd uitgenodigd om dit heugelijke feit te vieren. Voor de welpen was er een fantastisch spel. De verkenners reden een zeer zware sterrit van 43 km. De overwinningbeker ging naar Chaam.

In de maand oktober gaf Broeder Antoon een cursus schetsen aan de kaderpatrouille.

14 december: Dropping voor de hele troep. De verkenners werden gedropt in Hulten, vanwaar ze met behulp van een kompas naar Riel moesten lopen. Vanwege de felle koude -het vroom die nacht 10 gr.C.- mochten we bij de boer in de huiskamer slapen. 's Morgens na de H. Mis bracht de vrachtwagen ons weer naar huis terug.

21 december: Verkoop van de kerststukjes, samen met de handbalvereniging. In de kerstvakantie volgden drie patrouilleleiders een nationale houthakkerscursus in Overasselt bij Nijmegen.

11 januari 1964: Vaandrig P. van Tilburg zag zich genoodzaakt vanwege zijn nieuwe werkkring afscheid te nemen.

Carnaval 1964: Onze traditiegetrouwe oliebolactie, we verkochten er

8.000.

22 februari: Ouders en genodigden waren te gast op de ouderavond, waar de jongens de ouders verrasten op goed en leuk toneelspel. Op deze oudersavond droeg (in stilte) de heer J. de Rooij zijn hopmanschap over aan vaandrig Ben van Gool, waardoor de heer de Rooij meer tijd krijgt voor zijn taak van groepsleider.

26 februari: werd in Gilze aan de nieuwe hopman de Gilwell-das uitgereikt door de diocesane commissaris Ir. de Jong.

7 maart: de verkenners hadden een groot spel in het dorp, er werd o.a. ge-seind vanuit de Belgische toren.

14 maart: Plechtige installatie van de groepsleider en de hopman.

21 maart: Verkenners kunnen ook primitief koken. Er werd een haan geslacht en aan het spit gebraden (heerlijk!). Ook andere primitieve gerechten werden boven de gloeiende as geroosterd.

Paaszaterdag: de patrouilles maakten een fruitmand en boden die op deze dag aan een zieke in de parochie aan.

In de maand maart werd ook begonnen aan een EHBO-cursus voor de verkenners.

4 april: Verjaardag van onze aalmoezenier; wederom een groot spel.

In de paasvakantie maakten verschillende verkenners een zwerftocht voor het tweede klas-insigne.

18 april: Avondspel, de verkenners werden belast met de opsporing van enige smokkelaars. Deze laatsten waren wel sterk, maar na een stevige worstelpartij hebben we ze toch kunnen overmeesteren.

Baol Draaiom start zondag 26 april

Wieler- en Supportersclub Excelsior organiseert wielerwedstrijden die onder de reglementen der KNWU verreden zullen worden. Excelsior heeft voor deze wedstrijden een ideaal parkoers gevonden nl. Molenstraat (start), Kerkplein, Kerkstraat, Molenbaan, Tommelseweg, Donkerstraat, Turnhoutseweg, Molenstraat(finish). Reeds te half twee zal dit wielerfestijn een aanvang nemen. Dan gaan de aspiranten van start voor 25 km. Tussen de 35 vertrekkers treffen we ook een plaatselijke favoriet aan, nl. Leo van Gestel. Lé hoopt zijn prestatie van dinsdag 21 april te Prinsenbeek te kunnen herhalen.

Na hen zullen 75 nieuwelingen gevolg aan het startschot geven. De af te leggen afstand is 60 km. Onze twee Baarlese favorieten zijn Karel Wouters en Frans Staes.

De finale: plm. 90 amateurs over een afstand van 100 km. Tussenal deze 'wielergoden' treffen we een Baarlenaar aan: Jan Seegers.

De Baarlese mensen worden verzocht hun boodschappen voor 12 uur te doen bij de winkeliers die in het parkoers wonen.

Cuba-nieuws afdeling Baarle-Nassau

Bedevaart Meerseldreef

Op zondag 3 mei is er een grote bedevaart naar Meerseldreef, georganiseerd door de kring Breda. Ook onze afdeling zal hieraan deelnemen in Cuba-verband. Het ligt in de bedoeling om vanaf Baarle-Nassau te voet te vertrekken om half acht bij het Jeugdhuis, om dan in Ulicoten aan te sluiten bij de Cuba. Wij rekenen evenals andere jaren weer op een grote deelname, ook van de B.J.B

Cuba-bal

Zaterdag 2 mei is het Cuba-bal in zaal 'Olympia'.

Geslaagde mei-trip van 'St. Remi'

De traditie getrouw hield ook zondag 3 mei wederom het Baarlese Harmoniekorps het jaarlijkse mei-uitstapje, dauwtrappen genaamd. Volgens het woordenboek wordt onder dauwtrappen verstaan: "zich op bepaalde dagen in mei 's morgens buiten ontspannen".

Vier mei herdenking te Baarle

Maandag 4 mei vindt weer de jaarlijkse dodenherdenking plaats bij het monument op de Chaamseweg. Steeds vager worden bij ons de herinnering aan de ellende en de offers van de voorbije wereldoorlog. Daarom is deze avond bij uitstek geschikt om weer terug te denken, liefst niet aan de materiële ellende, maar wel aan de offers, vooral de geofferde mensenlevens van onze dapperen en daarnaast ook de onvrijwillige slachtoffers.

Na het H. Lof om half acht 's avonds wordt u dus verwacht om mee op te

stappen. Verwacht wordt dat de vlaggen langs de route halfstok zullen hangen en overal de passende ingetogenheid bij het voorbijtrekken van de stoet in acht wordt genomen.

Zondag 10 mei 1964: vierde Grensjagers-rit

Door de Bromfietsclub "De Grensjagers" zal voor de vierde maal de grensjagersrit worden gereden. Er zal wederom in twee klassen worden gereden, met auto's, motoren en scooters in de A klasse en met bromfietsen in de B-klasse. Voor de A-klasse is de afstand ongeveer 25 km, die moet worden gereden met een gemiddelde snelheid van 24 km per uur en voor de B-klasse (ongeveer 40 km) met een gemiddelde van 15 km. De rit is vakkundig uitgezet aan de hand van het KNMV-reglement 1963 en loopt geheel over Baarlese wegen.

Voetgangersbond Scherpenheuvel

De voetprocessie naar Scherpenheuvel staat weer voor de deur. In tegenstelling tot andere jaren zal er dit jaar geen noveen aan de St. Salvator-kapel worden gehouden. Wel zal op donderdag 14 mei 's avonds om 8 uur aan de St. Salvator-kapel een voorbereidingsavond worden gehouden, waarvoor wij alle leden van de voetgangersbond uitnodigen en speciaal degenen die de voetprocessie meemaken. Het vertrek van de voetprocessie op zaterdag 16 mei is bepaald op 9 uur voormiddag. Om kwart voor negen worden de deelnemers en deelnemsters in de St. Remigiuskkerk verwacht om het voorbereidingsgebed te bidden.

Baarles' wielervaria

overwinningen van Frans Staes, Jac Frijters en Jules van der Flaas

Frans Staes kende deze week het grote succes; de twee overwinningen van deze week zijn van deze jonge renner het bewijs dat hij het nog ver kan brengen. Ook Jac Frijters voegde twee zeges bij zijn erelijst. Jules van der Flaas tenslotte bracht zijn overwinningstal van dit seizoen op 7!

In memoriam: Victor Boeren uit Ulicoten

Zaterdag 9 mei 1964 werd Victor Boeren, de ver buiten Ulicoten bekende organisatieman, onder grote belangstelling ten grave gedragen. Men hem is

heengegaan een man, die voor het verenigingsleven zeer veel heeft betekend en aan wiens werk en persoonlijke inzet men zowel in als buiten Ulicoten veel heeft te danken.

Meer dan veertig jaar was hij onafgebroken bestuurslid van de plaatselijke Boerenbond. Gedurende die tijd oefende hij tevens vele jaren de functies uit van secretaris, zaakvoeder en agent der Verzekeringen NCB, alsmede die van zaakvoeder der Veecentrale. Daarnaast was hij voorzitter van de plaatselijke Eierbond en bekleedde hij nog vele andere functies in het maatschappelijk leven.

Ook de politiek had zijn belangstelling en zo was hij jarenlang voorzitter van de KVP-afdeling.

Op velerlei terrein heeft hij initiatieven ontwikkeld en de grondslag gelegd, waarop wij verder kunnen bouwen.

Hij was een man met een wijde blik, een gezond oordeel en brede belangstelling. Als terzake kundige was hij de vraagbaak en de vertrouwensman van vele boeren in en rondom Ulicoten en zijn adviezen werden alom gaarne aanvaard.

Voorals Plaatselijk Bureauhouder stond hij hoog aangeschrevenen het is vooral in die functie dat hij zich voor de gemeenschap zeer verdienstelijk heeft gemaakt. Als rechtgeaard vaderlander heeft hij tijdens de oorlog op zijn eigen, rustige wijze, onbevreesd alsof het de gewoonste zaak van de wereld was, zeer velen uit moeilijke omstandigheden kunnen redden en speciaal voor tewerkstelling in Duitsland weten te vrijwaren. Deze menslievende inzet van zijn persoon mag nooit worden vergeten.

Een stukje Dagboek (10)

De Libanon, zomer 1944

Broeder Gabriel van der Linden, Cuyk

In het vorige hoofdstuk schreef ik al dat frere Leon, mijn overste, het toch maar beter vond dat ik, midden onder de oorlog nota bene! enkele maanden zou gaan rusten in de Libanon... En in mijn dagboek lees ik: 'En zo gebeurde het dat ik op 18 mei 1944 op Hemelvaartsdag, een lange treinreis begon van Cairo naar Jerusalem, dwars door de Sinai-woestijn, dicht onder de kust van de Middellandse Zee. In het holst van de nacht kwam onze trein tot stilstand in El Arish, een woestijnplaats aan de kust, waar onze trein onmiddellijk omstuwd werd door talrijke Bedoeinen: mannen, vrouwen en kinderen, samen met hun drommedarissen, geiten, schapen en kippen...'

In de vroege ochtend bereikten we Gazah, toen een onbeduidend stadje, maar tegenwoordig alom bekend, over heel de wereld. Rond drie uur in de namiddag stopte onze trein in Jerusalem, het eindpunt van de reis. Alles bij elkaar had de reis toch zo'n twintig uur geduurd!

Maar wat in 1944 nog kon, zou weldra niet meer kunnen, want na de onafhankelijkheidsverklaring van Israel in 1948, zal de woestijn enkele malen getuige zijn van het geweld tussen twee 'broeder-volken', die allebei Abraham tot stamvader hebben. Op 23 mei 1944 nam ik mijn intrek in het Sanatorium van Bahnes, dat hoog in de bergen van de Libanon lag. Vandaar had je een prachtig vergezicht op de Middellandse Zee en op Beyrouth, de hoofdstad van dit land. Het sanatorium stond onder de leiding van de Zusters van de Heilige Vincentius. Al gauw was ik er 'lopend' patient en met enkele goede vrienden maakten we kleine wandelingen door dit bosrijke ongeschonden land. Helaas zou het er zo niet blijven.

Reeds de Bijbel spreekt over de ceders van de Libanon, die o.a. gebruikt werden om de tempel van Jerusalem te bouwen. In het boek Koningen 1 hoofdstuk 6 wordt er over verteld. Een van de paleizen van Koning Salomo werd zelfs 'het Libanon-woudhuis' genoemd.

In mijn dagboek lees ik: 'Mijn verblijf in Bahnes was een periode van groeiende mensenkennis. In het sanatorium zag je veel ellende, maar de gulle lach van zuster Bernadette en de goedhartige nabijheid van Abouna Youssef brachten er veel afleiding.'

Ook wandelde ik er veel met pater Grubère, een Elzasser, die midden onder de oorlog, helemaal vanuit Kameroen naar Bahnes was gekomen om er genezing te vinden.

Toen onze wegen in 1944 weer uit elkaar gingen, kon ik niet vermoeden dat wij elkaar weer zouden zien in 1969, toen we beiden actief waren in Kameroen.

Ik deelde mijn kamer met twee Franse matrozen en toen een van de twee jongens, in alle vroegte zijn radio aanzette op de zesde juni 1944, hoorden we dat de invasie in Normandië was begonnen! Nu wisten we dat het einde van de oorlog in het zicht was.

Eind juli mocht ik het sanatorium verlaten en daarna verbleef ik nog enkele weken in het vakantie-oord van het 'College du Sacre Coeur' dat nog dieper het mooie Libanon-gebergte in lag. Van tijd tot tijd maakten we kleine ritjes in de bergen en zo kreeg ik de prachtige ceders te zien in de buurt van het plaatsje Zahle. Ook bezochten we de Romeinse ruïnes van Baalbek, waar in de tijd van de Romeinen tempels stonden, toegewijd aan de goden Jupiter en Bacchus.

Dat dit prachtige land in de zeventiger en tachtiger jaren bijna helemaal verwoest zou worden door het oorlogsgeweld in het Midden-oosten, grenst aan een 'collectieve menselijke waanzin.'

In de maand oktober 1944 was ik terug in Egypte en verbleef toen nog een half jaar in ons college in Heliopolis, de meest droge woestijnstad die maar denkbaar was. Heliopolis betekent dan ook 'De Zonnestad'!

In 1941 waren twee Nederlandse jongens als internen bij ons op het internaat van het 'College de La Salle' gekomen in Daher, een volkswijk van Cairo: Jopie en Jan van Dierendonck. Beiden hadden in Nederland op school gezeten, maar bij het uitbreken van de oorlog waren ze naar hun ouders teruggekeerd. Hun ouders woonden in Ismaeliah, een stadje dat aan het Suez-kanal lag en waar hun vader loods was. Ook hun twee zusjes, Evelien en Marcelle kwamen naar Cairo en werden intern bij de zusters van 'Notre Dame de Sion' geplaatst. Jopie was toen een knaap van twaalf, maar Jan was enkele jaren ouder en moest weldra onder dienst. Jan kwam in Engeland terecht en maakte in 1944 de invasie mee.

Ik had bij het afscheid van Jan wel eens gevraagd om even bij mijn ouders aan te gaan, mocht hij ooit betrokken raken bij de bevrijding van Nederland. Ik had hem het adres van mijn ouders meegegeven.

Maar wie schetst mijn verbazing, toen ik op 17 december 1944 een vreemd-

soortige brief ontving. Het was een gefotografeerde verkleinde afdruk van een brief uit het leger... een brief van Jan van Dierendonck!

Eindelijk, na jaren van oorlog en bezetting een brief van thuis... Ik heb hem met tranen in mijn ogen zitten lezen, bijna zitten spellen, zo klein waren de letters op deze fotokopie.

Terwijl in Europa de oorlog onverminderd verder ging, een luchtlanding mislukte omdat de brug van Arnhem net te ver lag, ontplooide Hitler in december 1944 zijn laatste wanhoopspoging en ontketende het Ardennen-offensief. Tegen die achtergrond las ik de brief van mijn vriend Jan, die ik letterlijk neerschrijf.

*Senders' Address: J. v. Dierendonck; P.O.B. 237 London EC 1, England
2 december 1944*

Beste Br. Gabriel,

Wel beste broeder hier ben ik met een heleboel goed nieuws voor u. ten eerste van harte bedankt voor uw aardig briefje dat net op tijd kwam, daar ik vorige week drie dagen verlof heb gehad en daar gebruik van heb gemaakt om uw lieve ouders te bezoeken, zoals u mij had gevraagd. Ik zal er u alles successievelijk van vertellen. Ik kwam daar om 1 uur 's middags aan en wist niet goed wat te zeggen. Veel moeite om het postkantoor te vinden, had ik niet als Hollandse soldaat zijnde en ik had wel een dozijn kinderen achter me aan.

Enfin, ik had uw naam nog niet genoemd of uw moeder begon te huilen van blijdschap en door de rest van de familie werd ik bestormd met allerlei vragen, die dan alle tegelijk beantwoord moesten worden.

Eindelijk werd het wat rustiger en kon ik beter kennis maken met de aanwezigen. Eerst en vooral pa en maa, allebei in blozende gezondheid. Alhoewel ze al op leeftijd zijn, zijn ze nog buitengewoon jong van karakter en buitengewoon goed.(1) Riek is vorig jaar getrouwd en verwacht een baby in januari. (2) Alhoewel ze apart woont, is ze de hele dag bij moeder om in het huishouden te helpen, terwijl het postkantoorwerk door haar kleinere zus wordt gedaan die er ook puik uitziet en een lief meisje is. Verder was Wim thuis, waar ik gauw dikke vrienden mee was. (3) Jan scheen een beetje verlegen en vertoonde zich alleen als het hoog nodig was.

Na de kennismaking gingen we eten en ik overdrijf niet als ik u zeg dat dit mijn beste maaltijd was sinds in Engeland heb verlaten en wat dat betreft wel een van de gelukkigste mensen van Hollnad kan genoemd worden.

Na het eten nog even een sigaartje met papa gerookt en toen met Wim, op de fiets naar Jo. (4) Die had al een uur buiten op me staan wachten en ik werd dan ook met open armen ontvangen. Wat was die blij iets van u te horen. Verder heeft ze de liefste kinderen die ik ooit gezien heb. Voor hen was ik Oome Tommy en ze wilden allen met mij mee. De namen van de kinderen zijn Nellie, Wim, Dionne en Gemmi in de wieg. Ook zal ik u vanavond een photo sturen die u, naar ik hoop, spoedig zult ontvangen.

Van Jo ben ik gegaan naar Oom Jan en tante Anna die het ook goed maken. Nu ga ik u het water uit de mond laten lopen. Ik was die avond ugenodigd op varkensribben bij oom Castelijm. Daar kwam de rest van de familie en kon ik mijn verhaal van voren af aan vertellen. De neven en nichten zijn ook weer allen in beste gezondheid. De varkensribbenmaaltijd verliep zeer prettig en we hadden veel lol.

Thuis aangekomen ben ik nog tot 12 uur opgebleven en hebben het bijna uitsluitend over u gehad. U begrijpt wel dat ik toen naar mijn bed verlangde en een heerlijke nacht doorbracht. Het was de eerste nacht sinds januari dat ik in een echt bed met lakens lag.

De volgende morgen ontmoette ik Piet die het erg druk heeft en direct weer weg moest om gekeurd te worden voor kommies aan de grens. (5) Hij maakt heel goede kansen. jammer genoeg moest ik om 11 uur weer weg daar ik een lange reis voor de boeg had. (6) Mijn zakken werden zorgvuldig volgestopt met spek, eieren en boterhammen en werd uitgeleide gedaan door de gehele familie en moest vooral beloven zo spoedig mogelijk terug te komen. Ik hoef u niet te zeggen dat ik er geen spijt van heb gehad gegaan te zijn.

Uw ouders waren ook zo gelukkig iets van u te horen, dat heet de moeite werkelijk loonde. Ook zij verlangen een voor een heel erg naar 'onze Bertus'. U bent ondanks de grote afstand altijd in hun midden en allen houden ze veel van u en zijn trots op u.

Beste broeder, ik hoop dat ik uw nieuwsgierigheid tevreden heb gesteld en vooral hoop ik niet lang op een antwoord te hoeven wachten om het zo spoedig mogelijk door te kunnen zeggen.

Van harte gegroet,

Uw vriend Jan

(de tekst van de brief is letterlijk overgenomen.)

Noten:

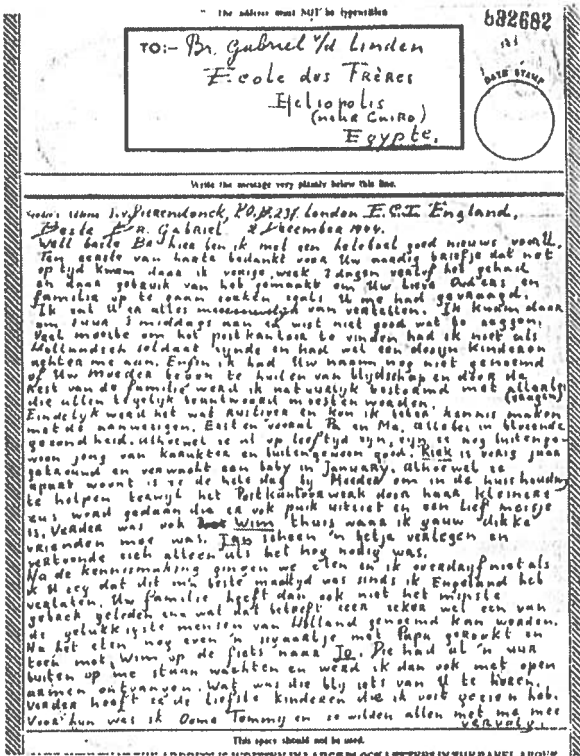
1. In 1944 was mijn vader 62 en mijn moeder 59 jaar oud.
2. Haar zoon Peter werd geboren op 28 januari 1945.
3. Mijn broer Wim was in 1944 soldaat in Engeland.
4. Mijn zus Jo was een jaar ouder dan ik.
5. Piet werd inderdaad enige jaren kommie en heeft o.a. een tijdje bij de familie Geerts in Ulicoten onderdak gehad.
6. Jan van Dierendonck lag toen in Zeeuws Vlaanderen. (noot van de redactie: Hij was dan naar alle waarschijnlijkheid soldaat bij de Koninklijke Nederlandse Brigade 'Prinses Irene', die op dat moment in Zeeland lag en belast was met de bewaking van Walcheren.)

Wat deze brief van mijn vriend en oud-leerling Jan van Dierendonck bekend heeft, laat zich met geen pen beschrijven. Ik bewaar twee brieven van Jan als een kostbaar bezit!

Het einde van mijn verblijf, na een tiental spannende, actieve jaren kwam in zicht... maar daarover een volgende keer meer.

(wordt vervolgd)

Hiernaast een reproductie van de bovengenoemde brief. Let op het feit dat het origineel niet groter was dan 10 bij 13 centimeter!

Arme Amalia (12)

Antoon van Tuijl

De stroom van schenkingen blijft met golfbewegingen binnenkomen. In deze rubriek vermelden we eigenlijk alleen voorwerpen die we krijgen. Er zou - voor de volledigheid - een tweede rubriek moeten zijn waarin boeken, documenten, papieren, tekeningen e.d. vermeld konden worden. Die komen er nl. ook regelmatig binnen. Zo kwamen we door gulle gevers in het bezit van heel interessante en oude bouwtekeningen, koopaktes, vestbrieven, oude kranten, knipsels uit bladen, kerkboeken en bidprentjes, tijdschriften en landkaarten... ga zo maar door.

Alle schenkers van deze artikelen zijn we even dankbaar als hen die we nu weer op de lijst van schenkingen tegenkomen. We tekenen op: half december 1993.

- De Vrije Gemeenteschool van Baarle-Hertog schenkt ons een wandplaat: 'Kruisiging van Jezus'
- Van Jan Jacobs (Oosterhout) krijgen we een wijwatervaatje versierd met Fries houtsnijwerk en enkele oude stafkaarten. Leuker is nog de kaart waarop pre-historische en Romeinse wegen aangebleven zijn.
- Guust Haagen brengt een 'kogel-limonadeflesje' mee. Daar hebben we al zo lang naar gezocht! Nou is het er! Hij heeft ook nog vier leren rozenkransbuiltjes en een rozenkransdoosje bij zich.
- Mevrouw van de Lisdonk-Cornelissen bezorgde ons een identiteitsplaatje van een Poolse soldaat. We zullen het op de bevrijdingstentoonstelling laten zien.
- Piet van der Flaas is een trouwe woensdagavondbezoeker. Vaak heeft hij wat bij zich voor in de boekenkast. Maar hij gaf ook twee schapuliermedailles en twee Belgische muntstukken uit 1921 en 1929.
- Een hele mooie gift kwam van Boekhandel Toontje Janssens, nl. een gemeentekaart van Baarle-Nassau. Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden, 1866.
- Jos Dufraing uit Zondereigen bracht zijn oude schoenmakersgereedschap mee. Voor de kenners of andere geïnteresseerden: een likhoutje, een pennensrasp, een kantensteker en twee pikroulettes met verschillende perforaties.

- Lisa en Wout van den Broek zagen op de tentoonstelling dat de washoek nog niet compleet was. Zij zorgden voor een mooi gaaf wasbord. We kregen van hen ook een mooi asemmertje, groen met goudkleurige decoraties.

- Emiel Rijsbosch wist ons te verrassen met een leren armband. Die heeft het opschrift: 'B.D.O. Officieel'. Deze armband werd gebruikt door de officials bij 'Baol Draaiom'. Een mooi souvenirstukje dus. Meer dan een souvenir, want een echte herinnering aan een heel oud volksgebruik is de dodenlantaarn die hij voor ons meebracht. vroeger werd zo'n lamp, omgeven door een zwarte doek naast de voordeur gehangen als iemand in de buurt overleden was. Deze lamp is gebruikt in de buurtschap van de Alphenseweg.

- Frits van Loon liet ons een fraaie serie foto's bezorgen. Het zijn vergrotingen van heel oude ansichtkaarten van Baarle. Ze hingen lange tijd in cafe 't Hoekske'.

- Mevrouw van de Lindt (Baarle kent haar als Annie van de Lindt!) is verhuisd. Wie kleiner gaat wonen, houdt spullen over. Veel mensen gooien die weg. Anderen denken dan aan de heemkundekring. Dat gebeurde nu ook. Dat leverde ons een uitgebreide verzameling leuke spulletjes op. Kaartjes met kousenbandjes, doosje met stempelcijfers en een met stempelletters, een blikken gemarmerde brilledoos, een doosje met 'Koh-i-noor' drukknopjes, een sigarendoos met haarspelden, haarklemmen, haarnetjes en kammen, een rozenkransdoosje, een verzameling sieraadjes, een doosje met rolletjes garen, enkele stofkammen, een serie vingerhoeden, schrijfpennen, manchetknopen, doosjes met scheermesjes (merk Runa), flesjes met zeep en babyolie, twee gehaktmolens, een riek met platte tanden, een veelgebruikt kapes, een slagersbijl, een zicht met en een zonder steel, een houten rijf, een bezem van rijshout, een mattenklopper, een stel mot-tips, compleet met gebruiksaanwijzing in vele talen, een doosje met oude kerkboekjes en een gebruiksvoorwerp waarvan niemand de functie kon vertellen. Dat laatste komt dus nog eens terug in de rubriek 'Onbekend stukje gereedschap'.

- De familie Van Driesch uit Denekamp schonk ons iets uit hun woonstreek: een Twentsch gevelteken. Dat is een plank waar figuren uitgezaagd zijn die samen een serie symbolen vormen. In Twenthe (o.a.) worden deze planken aangebracht op de geveltoppen van boederijen en schuren.

- Geert Adams schonk een ingelijste afbeelding van Jezus die treurt over Jerusalem. Dit soort platen sierde vroeger veel muren. Op de achterkant van dit schilderij staat vermeld dat de lijst gemaakt is door timmerman Moeskops.

- Van Janus van Tilburg kregen we een platenspelertje, niet antiek, maar

stiekum toch al zeldzaam.

- Plotseling troffen we in ons heemhuis een Engelse handgranaat aan (ongevaarlijk hoor!). De schenker konden we tot op heden niet achterhalen.

- Tot slot volgt nog een zeldzame schenking. Meer dan vijftientig jaar geleden vond Stan van Sas bij zijn schoonvader in een rommelkistje een vreemdgevormde steen. Ooit bovengeploegd of -gespit, dacht schoonvader. Hij lag lekker in de hand en Stan nam hem mee naar huis. Na al die jaren kwam die bewuste steen bij ons terecht. Het is onmiskenbaar een steen bijl. het bijzondere is dat er versieringen in geslepen zijn. Wij gaan vast en zeker navraag doen bij deskundigen om wat meer gegevens over dit voorwerp. Daar hoort u nog van!

Ook nu zeggen wij weer hartelijk dank tegen alle goede gevers.

Mogen we hier ook nog even een oproep doen? In augustus gaan wij een tentoonstelling samenstellen in het kader van vijftig jaar bevrijding. Mocht iemand van u voorwerpen hebben die onze tentoonstelling kunnen verrijken, dan houden wij ons zeer aanbevolen.

550 jaar Ulicoten, een verslag

Hemelvaartsdag 12 mei 1994

Jeroen Geerts

Bij Janus Boeren is het al vroeg dag. een kalf heeft de veearts nodig en Janus en Riet zijn dan toch op, dus alvast maar de spullen verder gereed gemaakt in de kerk (we spreken over half zes in de ochtend!). In de kerk wordt koffie en thee gezet. Ook wordt in het Dorpshuis nog even de laatste hand gelegd aan de hobbytentoonstelling en historische tentoonstelling. We worden rond kwart voor tien het Dorpshuis uitgejaagd door Anna Roelen; het Dorpshuis gaat op slot tot de officiële opening van de tentoonstellingen. Het feest kan beginnen.

De kerk stroomt vol en de Brassband speelt, mooi in het licht van de zon door de gebrandschilderde ramen (we hebben voortreffelijk weer besteld). Nog even is er lichte paniek te bespeuren: de boeken zijn er nog niet. Ze moeten in de kerk uitgereikt worden! Ed Ragas weet echter op tijd enkele boeken uit het Dorpshuis te halen. Herman Janssen en ik kijken reikhalzend uit naar de jaarboeken, we hebben ze nog niet gezien en zijn (als mede-auteurs) razend benieuwd hoe ze er uit zien. Ed is echter streng en we krijgen alleen de achterkant te zien.

De misdienaars komen binnen gevolgd door pater Fons Geerts, pastoor van Haperen en deken Kuijten, onder het zingen van het kerkkoor. De pastoor heet ons allen hartelijk welkom voor deze Hemelvaartsdag en in het bijzonder voor het 550-jarig bestaan van Ulicoten. Het is namelijk vandaag op de kop af 550 jaar geleden dat de bisschop van Luik zijn goedkeuring gaf voor het bouwen van een kapel in de gemeenschap van Ulicoten. Aan het einde van de dienst wordt het lied van 550 jaar Ulicoten gezongen op de wijs van het Bernarduslied. De hele kerk zingt uit volle borst mee. Dan is het de beurt aan Frans Vriens om twee scholieren uit te nodigen om hun opstel voor te lezen. Gert Kojien vindt Ulicoten al 12 jaar heel erg leuk en hoopt dat dat nog lang zo mag blijven. Marlie van Gils vertelt dat er een heleboel verenigingen zijn, een grote meelfabriek (waarvan ze de naam niet mag zeggen, want dan maakt ze reclame) en mooie wegen. Ze woont graag in Ulicoten.

Burgemeester Hendrixx vertelt over Ulicoten als kleine kern, met sterke verenigingen. Pastoor van Haperen feliciteert ons als een van de eerste, maar ei-

genlijk moeten wij hem feliciteren als voorzitter van het kerkbestuur. Het is namelijk het 550-jarig bestaan van de kerkelijke geloofsgemeenschap in Ulicoten dat wij vieren en de pastoor is hier de voorganger van. Fons Willemsen als voorzitter van het comite laat zien met welke geestdrift het comité 550 jaar Ulicoten te werk gaat. Met zo'n voorzitter kan het niet misgaan. Tenslotte reikt Ad Jacobs als voorzitter van de heemkundekring de eerste jaarboeken uit aan pastoor van Haperen, deken Kuijten, pater Fons Geerts, burgemeester Hendrixx en de drie sponsors van het jaarboek, t.w. de Rabobank, Rijvers en Theeuwes. Dan is het tijd voor de koffie, want we hebben al lang op een droogje gezeten. De koffie wordt geserveerd met Ulekoeken, en specialiteit van de Ulicotense bakker Remeijssen. Voor de honderden mensen is er gelukkig genoeg koffie.

Bij het Dorpshuis is het ondertussen benauwd geworden. Vele mensen staan voor het gebouw en willen de tentoonstellingen zien. Anna Roelen houdt ze voorlopig nog tegen. Eindelijk komt de burgemeester met leden van het comite naar het Dorpshuis (het was zo gezellig in de kerk, je moest met iedereen praten, mensen die je al lang niet meer - in de kerk - gezien had). Het lint wordt door de burgemeester opengeknipt en de mensen stromen binnen.

In de grote zaal zijn een zestiental hobbyïsten te zien, die hun hobby's laten zien. Wie wist dat er in Ulicoten zulke mooie dingen gemaakt worden. Ook is er een enveloppe-loterij met als hoofdprijzen twee fietsen.

In de hal zijn Ulekoeken te koop, van onze eigen Ulicotense warme bakker Remeijssen. Ze vinden grif aftrek.

In de kleine zaal is een historische tentoonstelling opgesteld. Herman Jansen heeft kadasterkaarten uit 1832 opgesteld. Op deze kaarten zijn o.a. de wegen en zelfs de huizen te zien. Ieder huis heeft een nummer en hierdoor is te zien wie er toen in dat huis woonden. Natuurlijk zijn er ook foto's te zien en tekeningen van de oude kapel en kerk. Op een tafel zijn Jos van Roozendaal, Terry Baijens en Ed Ragas druk bezig met het uitgeven van de bestelde jaarboeken. De video staat aan en als deze uiteindelijk afgezet wordt, ziet de grote groep mensen dat het al vijf uur is geweest; sluitingstijd.

Nog even snel opruimen (vooral Anna Roelen en Angeline Willemsen hebben veel rommel gemaakt met de enveloppen) en dan zit de eerste dag er op.

Vrijdag 13 mei 1994, de dag voor de kinderen

Anna Roelen

Op vrijdagmiddag was er om een uur voor de kinderen van de Basisschool St. bernardus uit Ulicoten een spelletjesmiddag georganiseerd ter gelegenheid van het 550 jaar bestaan van Ulicoten.

De kinderen konden o.a. ringwerpen, dobbelsteengooien, bal-door-hoepel, blikgooien, kegelspel, sjoelen, knikkeren en aan de ballenbaan meedoen. Wie de hoogste punten scoorde, was bij de winnaars. Er waren telkens drie prijzen voor elk der groepen 1 t/m 8. Aan alle kinderen werden frisdranken aangeboden door het comite. Ook kwam er een oude ijscobakfiets aangereiden met Herman Janssen. Hij tracteerde op Belgisch wafelijs, waarvan iedereen heeft genoten want het was een heerlijke zonnige middag voor de zesenzeventig deelnemende kinderen. Dank aan allemaal voor de medewerking. Iedereen ging tevreden naar huis terug.

Zondag 15 mei 1994, de gezinsfietstocht

Fons Willemsen

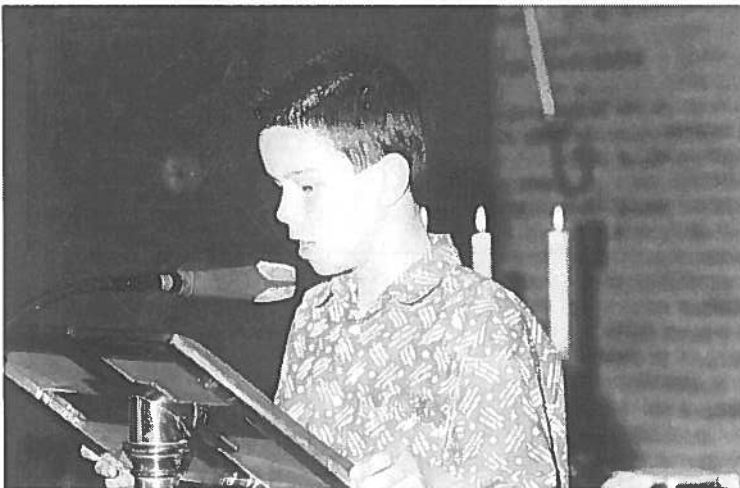
Bij de feestelijkheden 550 jaar Ulicoten was ook een fietstocht voorzien. Deze werd verreden op zondagmiddag 15 mei en leidde de fietsers langs alle buurtschappen van Ulicoten. Als rode draad door de hele fietstocht was in elk buurtschap een creatie neergezet, die betrekking had op de buurtschap. Dat was tevens een van de opdrachten die de fietsers moesten oplossen.

Niet minder dan 241 fietsers schreven voor deze fietstocht in. Over het aantal inschrijvingen was het comite dan ook bijzonder tevreden. Tel bij de inschrijvers nog een flink aantal kinderen dat de tocht met hun ouders meereed dan mag je concluderen dat deze fietstocht echt een succes was.

Halverwege de tocht was een pauze ingelast bij de Bernarduskapel in de Bollekens. Daar kregen de deelnemers tegen inlevering van een bon een frisdrankje en een echte Ulekoek aangeboden.

Het comite was dan ook bijzonder tevreden over deze geslaagde gezinsfietstocht. Het comite dankt in het bijzonder de buurtschappen voor de zeer bijzondere wijze waarop zij de creaties voor hun buurtschap hadden verzorgd. Het comite kan dan ook terugzien op een aantal zeer geslaagde dagen in het kader van 550 jaar Ulicoten.

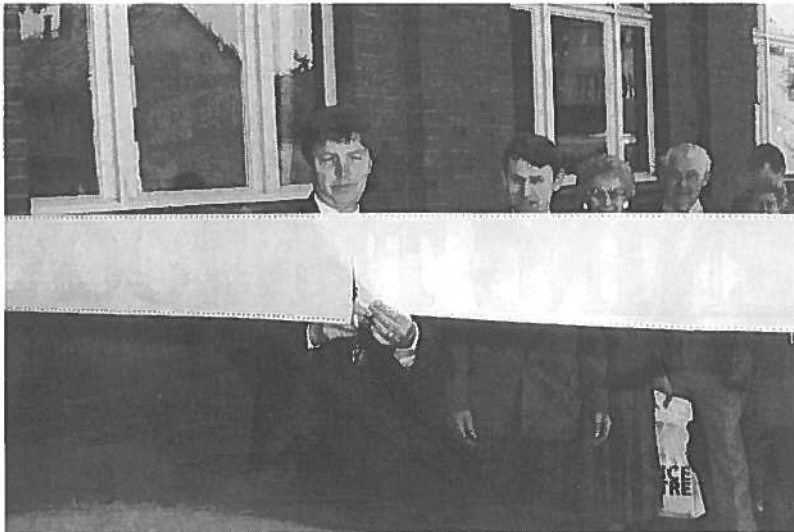
Iedereen bedankt!

*Bovenste foto: een prachtig sfeerbeeld; de Brassband in het zonnetje.
Onderste foto: Gert Koijen geeft zijn visie op het hedendaagse Ulicoten.*

Voorzitter Ad Jacobs reikt de eerste exemplaren van 'Tussen Bollekens en Bremer' uit aan pastoor van Haperen en burgemeester Hendrixx.

Burgemeester Hendrixx opent de tentoonstellingen in het Dorpshuis.

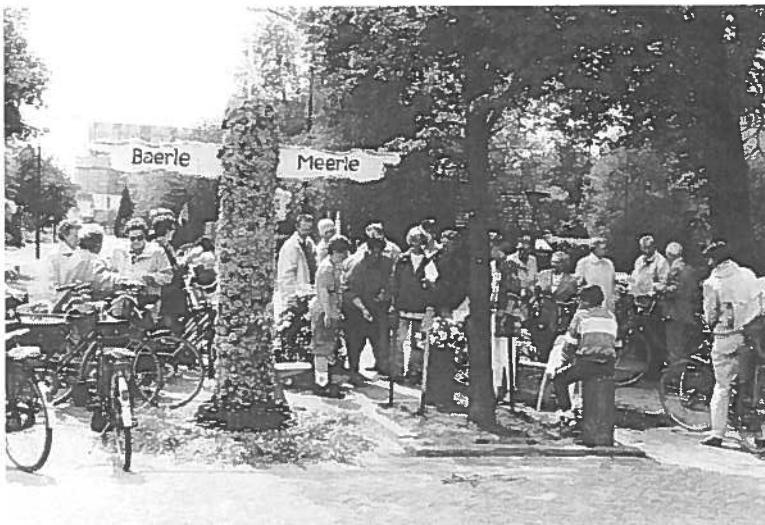
Ceremoniemeester Frans Vriens leidt burgemeester en mevrouw Hendrikx rond op de tentoonstelling.

De enveloppeloterij was een daverend succes dankzij Anna Roelen en Angeline Willemsen.

Herman Janssen deelt overheerlijk Belgisch schepijs uit aan een rij wachtenden.

De familiefietstocht werd een groot succes. Hier zien we enkele tientallen fietsers bij de creatie van het buurtschap 'De Handpaal'. Dit zou later de winnende creatie blijken te zijn.

Hier zien we nog zo'n prachtige creatie van een buurtschap. Deze keer in de Dorpsstraat.

*Tijdens de fietstocht was het even heerlijk rusten bij de Bernarduskapel.
(Alle foto's: Jac van Leijssen)*

Merkwaardigheden (1)

Antoon van Tuijl

Vele zaken gaan ongemerkt verloren. Heemkunde-beoefenaars proberen dat nou juist te voorkomen. Zij zijn er steeds op uit om merkwaardigheden op een of andere manier voor later te behouden. We bewaren voorwerpen, we schrijven verhalen op, we fotograferen gebeurtenissen, enz., enz. Dat hoort bij het werk van de heemkundekring en dat proberen we ook te bevorderen.

Veel vondsten en schenkingen worden op woensdagavonden of open zondagen bekeken en besproken. Soms heb je echter behoefte om meer mensen iets te laten weten over een 'stukje heem'. Onder de titel 'Merkwaardigheden' hopen we u regelmatig opmerkelijke heemkundige onderwerpjes aan te bieden.

Interessante vondst te Ulicoten

In het najaar van 1993 werden op het bedrijf van Johan Peerden op de Nieuwe Strumpt in Ulicoten voorbereidingen getroffen voor de bouw van een nieuwe stal. Het uitgraven van de drijfmestputten leverde een verrassing op.

In de lichtgekleurde bodemlagen van zand en leem tekende zich een donkere min of meer ronde vlek af. Peter Dirven kwam daar toevallig bij uit. Hij hoort tot die heemkundemensen die hun ogen de kost geven. Hij keek eens goed, groef de donkere plek uit en zag al gauw dat het om een antieke put moest gaan.

Oude Systemen

Bij talloze opgravingen zijn putten aangetroffen. Mensen zijn de eeuwen door heel vindingrijk gebleken in hun pogingen zich te voorzien van goed drinkwater.

In Romeinse nederzettingen zijn putten aangetroffen die bestonden uit recht op in de grond gegraven wijnvaten, waaruit deksels en bodems verwijderd waren. Hele grote vaten waren het. Wel zo'n twee meter hoog! Onderzoek van het hout wees uit dat ze o.a. uit Zuidelijk Frankrijk aangevoerd moeten zijn. Ook middeleeuwen bouwden nog putten met behulp van houten vaten.

Bekender zijn echter putten die gemaakt zijn van uitgeholde boomstammen die vertikaal in de grond gegraven zijn. Soms werden er onwaarschijnlijk dikke bomen voor gebruikt. Putten van dit type zijn bijv. aangetroffen in Goirle en onlangs nog in het centrum van Gilze.

Van veel latere datum zijn de putten die een geheel gemetselde wand hebben. Baarle heeft er bijv. twee op de Singel. Die zijn bij de reconstructiewerken intact gebleven.

Plaggenwand

De put die op de Strumpt aangetroffen werd, had een geheel andere opbouw. Die bestond uit plaggen. Het kunnen trouwens ook een soort turven geweest zijn. Dat was niet goed vast te stellen. De oorspronkelijke diepte was ca. 2,50 meter. De ouderdom van zo'n put is alleen te bepalen als vroegere bewoners er voorwerpen in gegooid hebben. En dan is het nog gissen. Deze put - helemaal dichtgeslibt - bevatte enkel een aardewerken potfragment. Dat geeft geen houvast.

De plaggenconstructie zelf geeft ook geen aanwijzingen over de ouderdom. Deze manier van putten maken moet al heel erg oud zijn, maar is beslist ook tot in vorige eeuw toegepast. Wij hebben de indruk dat deze eenvoudige putten het meest gemaakt werden door mensen van het platteland. Zij werkten immers altijd met materialen die zij in hun directe omgeving aantroffen.

Niet oud

We vermoeden dat de Ulicotense plaggenput niet echt heel oud is. Hij is immers aangetroffen op de NIEUWE Strumpt. dat is geen oude nederzetting. Het betreft hier boerderijvestigingen in een jong ontginningsgebied.

De eerste echt betrouwbare stafkaart van Nederland dateert uit ca. 1840. Daarop staan bij de Nieuwe Strumpt drie boerderijen ingetekend. De plaats waar nu Johan Peerden woont, is er een van. dat zou kunnen betekenen dat de eerste bewoners minstens honderdvijftig jaar geleden deze put aangelegd hebben.

Peter Dirven informeerde bij oude buurtbewoners. Die kenden dit model putten nog van vroeger. Ze werden wel gebruikt om er voederbieten in te wasen.

Dank aan de familie Peerden voor de gastvrijheid, aan Peter Dirven voor het attent reageren en aan Jos van Roozendaal voor de foto's. Het goede samenspel tussen deze mensen maakte het mogelijk dat iets van deze merkwaardigheid bewaard bleef.

Bovenste foto: De vindplaats van de waterput. Let ook op de diverse grondlagen! Onderste foto: Een plag van deze waterput. Met zulke plagen was deze put opgebouwd. (foto's: Jos van Roozendaal)

Bestuursvergaderingen

De volgende bestuursvergaderingen in 1994 liggen onder voorbehoud van wijziging vast voor de volgende data:

20 juni

18 juli

15 augustus

19 september

17 oktober

21 november

19 december

Leden die vragen of voorstellen hebben die ze aan het bestuur willen voorleggen, kunnen die indienen bij het Secretariaat, Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog

Contributie 1994

Op de algemene ledenvergadering van 21 februari jl. werd niets gewijzigd aan de contributie zoals die in 1993 werd vastgesteld.

-lidmaatschap	30 NLG of 550 BEF
-gezinslidmaatschap	40 NLG of 720 BEF
-jeugdlidmaatschap (tot 21 jaar)	10 NLG of 180 BEF

Leden waarvan wij de contributie nog niet ontvangen hebben, gelieve dit over te maken, eventueel via de acceptgiro of het overschrijvingsformulier die bij de vorige nieuwsbrief bijgevoegd was of te storten op

rek.nr. RABO Baarle-Nassau 10.38.94.969

rek.nr. BACOB Baarle-Hertog 787-5615466-57

Wie zijn lidmaatschap voor 1994 wenst op te zeggen, dient dit schriftelijk te melden het Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog.

Leden die het abonnement op de tijdschriften Brabants Heem of Taxandria voor 1995 wensen op te zeggen, gelieve dit vóór 1 december 1994 schriftelijk te melden op het Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog.

Bij de laatste nieuwsbrief van dit jaar zal een acceptgiro/overschrijvingsformulier voor het abonnementsgeld van 1995 gevoegd worden.

Helpers schoonmaakploeg

Het Heemhuis is een oud en waardevol gebouw. Stof en spinnewebben hebben echter weinig ontzag voor dit monument. Aan schoonmakers heeft men altijd en overal tekort. Wie wil een handje meehelpen aan het zuiver houden van het Heemhuis?

U kan zich aanmelden bij Ineke van Strijp-van der Bok, tel. 014/699525.

Nieuwe leden van onze vereniging:

Eerst aanmeldingsnummer, gevolgd door naam en adres van de nieuwe leden.

330	DeHr. C. Jansen, Tweede Walstraat 31, 6511 LN Nijmegen
331/332	Fam. A. Hendriks, Oordeelsestraat 15, Baarle-Nassau
333	Mevr. A.M. Becqué-van Jole, Hulstakker 15, Baarle-Nassau
334/335	Fam. A. Van Haeren, Molenstraat 28, Baarle-Hertog

Het gemeentearchief Baarle-Nassau

Archivaris A. Zom is dit jaar nog aanwezig op de volgende dagen:

4 en 5 juli, 1 en 2 augustus, 29 en 30 augustus, 26 en 27 september, 24 en 25 oktober, 21 en 22 oktober en 19 en 20 december.

Telkens op een maandag en een dinsdag van 10.00 tot 16.30 uur. De dagen in augustus zijn onder voorbehoud i.v.m. vakantie van de archivaris.

Sponsoractie Kassabonnen

De deelnemende winkeliers zijn:

Slagerij Frans Hermans

Optiek Czyzewski b.v.

Bakkerij Onder de Toren

Slijterij De Drie Dennen

SRV Sjef Gielen

Huishoud. verf.art. J. v/d Kerkhof

Slagerij Dirk

Wigwam Fon van Haeren

Brood en banketbakker Broeckx

Haarmode Donelli

Baarles Specialiteitenhuis

La Bonbonnière

De bovenstaande winkeliers blijven onze vereniging sponsoren in een grote club-actie via de kassabons van hun winkels.

De bedoeling is dat de heemkundekring een jaar lang kassabonnen verzamelt onder de leden: van het totaalbedrag van de kassabonnen wordt 1 % op onze rekening gestort.

Wij vragen u dan ook om kassabonnen van deze winkels te bewaren en in de brievenbus van het Heemhuis te deponeren of aan de penningmeester te overhandigen.

Dus bewaar de kassabons van deze winkeliers in een sigarenkistje of een oude theepot en breng ze af en toe eens naar het Heemhuis. Het kost weinig moeite en geen geld, maar u steunt uw vereniging er wel mee.

Bij voorbaat bedankt.

Publicaties te koop:

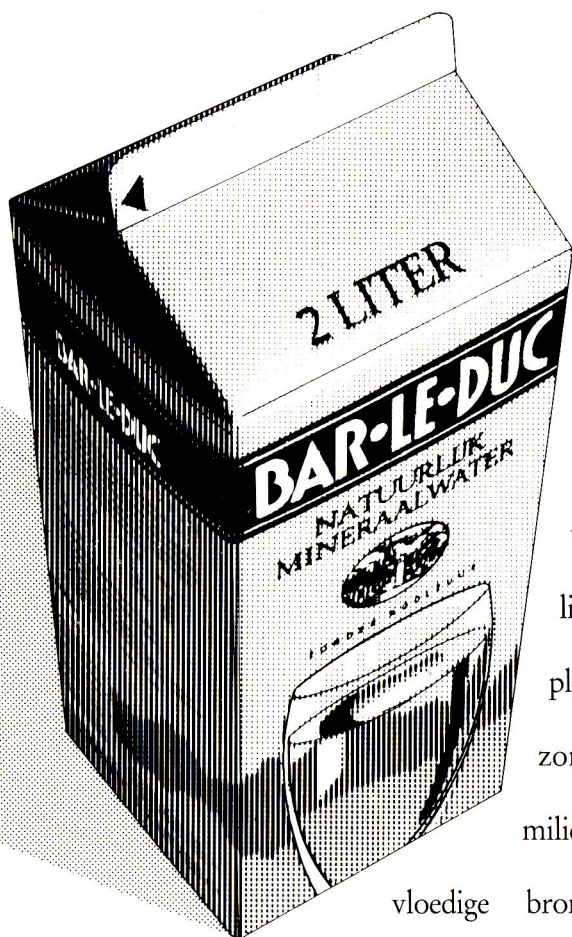
De heemkundekring biedt de volgende publicaties te koop aan:

Baarle in de Branding	fl.	19.75	395 f (*)
Vrouw in Verzet	fl.	19.75	395 f
Antoniteiten	fl.	25.00	500 f
Broeders in Baarle	fl.	5.00	100 f
Heilige Bernardus en de kerk van Ulicoten	fl.	5.00	100 f
Het onderwijs in Ulicoten (1803-1927)	fl.	2.50	50 f
Dagboek Piet Geerts dl. 1	fl.	45.00	900 f (*)
Dagboek Piet Geerts dl. 2	fl.	45.00	900 f
Mijn Briefkes naar Canada	fl.	19.50	390 f
Heemkalender 1994	fl.	5.00	100 f (*)
Kalender 'de Zoeker'	fl.	2.50	50 f (*)
Feestgids Stichting 1000 jaar Baarle	fl.	12.50	250 f (*)
Jaarboek 1991 Baarle in de middeleeuwen	fl.	25.00	500 f
voor leden	fl.	20.00	400 f
Baarle in stukken (jaarboek 1992)	fl.	35.00	700 f
Jaarboek 1993	fl.	25.00	500 f
Tussen Bollekens en Bremer, wonen en werken in Ulicoten (jaarboek 1994)	fl.	29.95	599 f (*)
Kalenders met historische waarde 1988/1992	fl.	2.50	50 f
Het Bels lijntje. Geschiedenis van de spoorlijn Turnhout-Tilburg	fl.	44.50	890 f (*)

(*) Het betreft hier de laatste exemplaren !!!

U kunt zich deze publicaties aanschaffen de eerste zondag van de maand op het Heemhuis van 10.30-13.00 uur en tijdens de openingstijden op woensdag van 19.30-22.00 uur of telefonisch bij het secretariaat (00 32) 014 699740.

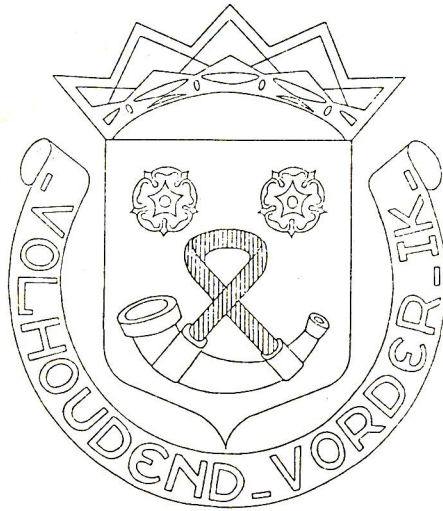
DRAAGBARE WATERBRON.

Natuurlijk mineraalwater in een handig, licht, 2-literpak. Niet van plastic, maar van karton, zonder stoffen die het milieu aantasten. Een overvloedige bron zuiver, natuurlijk

mineraalwater zonder koolzuur.

BAR-LE-DUC

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms', Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog